

KÖZLEMÉNYEK A PÉCSI ERZSÉBET TUDOMÁNYEGYETEM KÖNYVTÁRÁBÓL.

48.számú közlemény.

1945.szeptember.

J e l e n t é s a K ö n y v t á r m ű k ö d é s é r ől.
1944.szeptember 1.-től 1945.augusztus 31.-ig.

Az elmúlt tanévben Könyvtárunk életét nem a szokásos statisztikai adatok tükröztetik vissza, hanem azok az események, amelyek történelmünk egyik legnehezebb időszakában munkánkat és annak tempóját megszábták.

A novemberi frontáthaladás nagy próbatétel volt tisztviselő és altiszt karunk intézetünkhöz való hűségének és helytállásának. Az ittmaradtak, akik hősiességgel szembenéztek a bekövetkező események minden elképzelt, vagy nem várt nehézségével, úgy teljesítették kötelességüket helyükön, hogy ennek köszönhető Könyvtárunk épségben maradására.

A személyzet ama tagjai, akik helytállásukkal nemcsak a könyvanyag megóvásában működtek közre, de önfeláldozóan segítettek abban is, hogy az ostromállapot után a Könyvtárat mindjárt az első napokban üzembe lehetett helyezni. Bátor magatartásukért és lelkiismeretes munkájukért a legnagyobb elismerést érdemelték ki.

Amikor a gyárak, üzemek a kirablottság állapotában voltak, a város mint egy nagy, néma temető, aléltan, élettelenül szenvedett a feldúltság sebeivel kinlódva, az Egyetemi Könyvtár tárt kapuval fogadta a megkínzott és felüdülést, nyugalmat kereső fáradt embereket. Ugy állott a Könyvtár oszlopos, évszázados, gyönyörű épülete az elvonult vihar után érintetlen anyagával a város szívében, mint egy oázis a sivatag tikkasztó légkörében az újjáépülő Magyarország egyik kultur-oszlopaként.

Hálát kell adnunk a Mindenhatónak, hogy megőrizte felmérhetetlen kincset érő intézetünket az elmúlt tanév nehéz hónapjai alatt minden pusztulástól és köszönetet mondok ugyanakkor a Könyvtár egész személyzetének, akik nemes munkájukkal, bátorságukkal és hazafiságukkal az intézet érdekében a legnehezebb tűzpróbát kiállították.

Az új rendszer felépítésében Könyvtárunk is kivette a részét. Duplumanyagunkból kiválogattunk pár száz kötet könyvet, amivel az Egyetemi Szabad Szakszervezet Könyvtárát megalapítottuk. Ezt

a könyvtárat katalógus-cédulákkal, beszámozva adtuk át a szakszervezeti elnökségnek. A könyvtár gyarapítását duplumaink mennyisége és minősége szerint folytatjuk.

Külön ki kell emelnem azt a két miniszteri rendeletet, amelyek szerint a forgalomból kivont zsidó könyveket ismét visszahelyezhettük régi, raktári helyükre, viszont a fasiszta szellemű sajtótermékeket kivontuk a használatból és a 2315 darabból álló gyűjteményt az Ellenőrző Bizottság orosz elnökének a rendeletére az erre a célra kijelölt gyűjtőhelyre szállítottuk.

I. Elszámolás a Könyvtár bevételeiről és kiadásairól.

A változott politikai viszonyokkal beállott nehéz pénzügyi helyzet lehetetlenné tette dotációnk folyósítását és felemlését, sőt az autonóm eredetű jövedelmünkkel sem rendelkezhattünk. Ebben a tanévben mindössze a legnélkülözhetetlenebb beszerzést eszközölhattük és azoknak kifizetését az egyetem rendkívüli kiadásként folyósította.

1944. évi szeptember 1.-től kiadásaink összege 16,095.88 P. volt, amelynek megoszlását a következő táblázat szemlélteti:

	<u>1943/44. tanév</u>	<u>1944/45. tanév.</u>	
Könyv- és folyóirat vásárlás	23,532.09 P.	9,841.76 P.	61.14%
Könyvkötés	2,351.00 "	24.00 "	0.15%
Szállítási- és postaköltség	175.61 "	20.40 "	0.13%
Egyéb dologi kiadások	268.94 "	5,800.00 "	36.03%
Személyi kiadások	1,404.86 "	409.72 "	2.55%
Összesen:	27,732.50 P.	16,095.88 P.	100.00%

A javadalom felhasználásánál a könyv- és folyóirat beszerzésre fordítottuk a fősúlyt, itt is a tudományos művek és a folyóiratok gyarapítását részesítettük előnyben a szépirodalommal szemben.

Ezt a törekvésünket az alábbi táblázat tünteti fel:

	<u>1944/45. tanév</u>
Tudományos munkák	3,142.61 P.
Szépirodalmi művek	124.40 "
Folyóiratok	6,574.75 "
Összesen:	9,841.76 P.

A tanév 12 hónapja folyamán eszközölt kiadásainkat számlanyilvántartási naplónk 1-26/1944-45. tételszámok alatt sorolja fel.

II. A gyarapodás.

A Könyvtár gyarapodása, dacára annak, hogy vétel útján nem szaporodhatott, majdnem elérte a tavalyi szaporulat számát, ami annak köszönhető, hogy a németek elmenekülése után a Deák utcai lektorátusuk könyvtárát a Pécsi Független Kisgazdapárt Elnökségének ajándéka-képen megkaptuk.

A Könyvtár gyarapodása -a soproni hittudományi osztály gyarapodása, valamint a kurrens folyóiratok nélkül, amelyekről alább számolunk be- 2024 darabra rugott. /A múlt tanévben 2607 darab volt./ A gyarapodás megoszlása proveniencia szerint a következő volt: vétel 74 darab, /múlt tanévben 832/ kötelesepéldány 321 darab, /múlt tanévben 446/ ajándék 1588 darab, /múlt tanévben 1279/ csere 41 darab, /múlt tanévben 0/.

Az ajándékozók névsorát, az állományba vett ajándékkönyvek darabszámának feltüntetésével az alábbiakban adjuk:

Angyal Endre 2 drb., Állami Nyomda 1 drb., Dr. Babics András 3 drb., Bajomi Miklós 2 drb., Budapesti Statisztikai Hivatal 3 drb., Deutsches Wissenschaftliches Institut 3 drb., Dr. Dombay János 1 drb., Dominó Ferenc 1 drb., Dr. Entz Béla 3 drb., Független Kisgazdapárt Pécs 1149 drb., Dr. Gálos László 4 drb., Dr. Grund Béla 1 drb., Hekler Antal 1 drb., Dr. Holub József 1 drb., Jánossy Lajos 2 drb., Dr. Jelen Miklós 1 drb., Dr. Komócsy István 35 drb., Középiskolák Igazgatóságai 240 drb., Molnár E. 1 drb., Oltay Károly 59 drb., Országos Magyar Chemiai Intézet 2 drb., Raktori Hivatal Pécs 64 drb., Simor Ferenc 1 drb., Somogyi Ferenc tanítványai 2 drb., Taray Lajos 1 drb., Terramare Institut 1 drb., Universität Bibliothek Freiburg im Breisgau 1 drb., Vutskits Gy. 1 drb.

Vétel, kötelesepéldány, adomány és csere útján állományba vett könyvszerzeményeink darabszáma szakok szerint így oszlik meg:

Lexikonok, könyvtártan, katalógusok, bibliografiák, naptárak ...	62 drb.
Filozófia, okkult tudományok, mágia, hipnotizmus	22 "
Vallástudomány	26 "
Társadalomtudomány és politika, statisztika	172 "
Céhek, céhrendszer, iparpolitika általában	7 "
Jogtudomány	64 "
Közigazgatás, hadtudomány, világháború	13 "
Közoktatás, nevelés	95 "
Közgazdaság	54 "
Néprajz, folklóre, családi élet	36 "
Nyelvtudomány, szótárak	59 "
Természettudomány	109 "
Matematika	30 "
Orvostudomány	21 "
Mérnöki tudományok, technika	75 "
Mezőgazdaság, vadászat	24 "
Posta, telefon, könyvnyomtatás stb.	1 "

Művészetek	38	drb.
Sport	2	"
Irodalomtörténet és tudomány	93	"
Történelem	95	"
Földrajz	8	"
Életrajz, emlékbeszéd	12	"
Szépirodalom	540	"
Egyetemi nyomtatványok	81	"
Értesítők	282	"
Disszertációk	3	"
	<u>Összesen:</u>	<u>2024 drb.</u>

Polyóirataink származásáról és jellegéről az alábbi táblázat számol be:

Folyóirat v. hirlap	Vétel	Köt.péld.	OKBK.	Egyéb aj.	Összesen	
Hazai folyóirat	55	44	14	45	158	
Külföldi folyóirat	25	--	11	15	51	
Fővárosi hirlap	4	--	--	--	4	
Vidéki hirlap	1	14	--	--	15	
Külföldi hirlap	--	--	--	--	--	
	<u>Összesen:</u>	<u>85</u>	<u>58</u>	<u>25</u>	<u>60</u>	<u>228</u>

Folyóirat- és hirlapgyarapodásunk 1944. évi november 29.-e után teljesen elakadt és csak 1945. február hónapjától indult meg nagyon kis mértékben úgy, hogy ennek statisztikai kimutatása tört képet mutat.

III. Feldolgozás és állomány.

A tanév elejétől kezdve, a közeledő front következményeivel számolva, figyelmünket arra összpontosítottuk, hogy a még raktárban maradt könyvanyagunk ama részét, amelyet nem helyeztünk el légo-helyre, ismét kiválogassuk és lehetőség szerint azt is tűzbiztosabb helyre tömörítsük. Ugyancsak befogadtunk több, értékes, magántulajdont alkotó kézirat és könyvanyagot is, amelyek épp úgy, mint a magunké, szerencsésen átvészelték a viharos idők pusztítását.

Fölhasználva azt a kedvező alkalmat, hogy az egész folyóirat és hirlap anyagunk helyéről megmozdult, visszahelyezésével kapcsolatosan teljesen átrendeztük és az eddig betűrendbe rakott anyagot, -nagyságszerint felállítva- beszámoltuk. Így nemcsak több férőhelyet nyertünk, hanem kezelése is egyszerűbb és biztosabb. Együttal részletes leíró katalógust is készítünk róluk.

A tanév folyamán összesen 1210 mű 1280 kötetét katalógizáltuk. A katalógusokba beosztott új címkartonok száma 9957 volt. Hét katalógusunk címlapjainak összes száma a tanév végén 1,006.638-ra emelkedett. A katalógusainkban leírt állomány 107.657 mű 142.422 kötetét foglalja magában, amiből 11.491 mű 19.667 kötete esett a le-tétként kezelt püspöki könyvtárra.

IV. A forgalom.

Könyvtárunk látogatottsága, érthető okokból, minimálisra csökkent. Tűzelőanyag hiányában olvasótermeinket nem fűthettük rendszeresen és a katonai intézkedések miatt az esti nyitvatartás ideje erősen korlátozott volt. Olvasóközönségünk tekintélyes része meg el- távozott Pécsről.

A kölcsönadott könyvek száma a múlt tanévi 9723-ról 7845-re esett vissza. Az olvasóterem látogatottsága a tavalyi 2667-ről 686-ra csökkent.

V. Személyi ügyek.

Személyzetünkben négy tisztviselő elmenekült: Dr. Nyakas Sarolta és Dr. Litványi László I. oszt. könyvtári segédőrök, Horváth Magdolna könyvtári segédőr és Dr. Mayer Erzsébet beosztott középiskolai tanár. Dr. Bárdos István katonai szolgálatot teljesített, aki a háború végén orosz fogságba került. Az elmenekültek közül Dr. Litványi László és Horváth Magdolna visszatértek. Az Igazoló Bizottság Litványit áthelyezésre ítélte, aminek eredményeként a Rector Magnificus 1945. július 7.-én 1062-1944. R. sz. rendeletével a jog- és államtudományi kar könyvtárához osztotta be. Horváth Magdolna igazolását a Bizottság feddéssel mondotta ki, amiután szolgálatát Könyvtárunkban ismét megkezdhette.

Az elmenekültek helyére ideiglenes munkaerőket vettünk fel, akik segítettek a tavaszi hónapoktól kezdve légohelyre hordott könyvanyagunk visszahelyezésében, de az anyag tudományos feldolgozásában is rövid idő alatt ügyes és nagyon hasznos munkaerőknek bizonyultak.

1944. október 10.-én a Rector Magnificus 205-1944/45. R. sz. alatt kelt rendeletével Dr. NYAKAS Sarolta I. oszt. könyvtári segédőrt további intézkedésig az Egyetemi Kisebbségi Intézethez rendelte ki szolgálattételre.

1944. október 20.-án a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter 61.606/1944-45. sz. rendeletével Dr. BAEICS Andrásné Dr. Ponesz Aranka állami gimnáziumi tanárt szolgálattételre Könyvtárunkhoz osztotta be.

1945. január 11.-én a Rector Magnificus 624-1944/45. R. sz. rendeletével az elmenekült tisztviselők egyikének pótlására Dr. TAKÁTSY Tiborné Karg Editet a Könyvtár tiszteletdíjasaként alkalmazta. 624-1944/45. R. sz. alatt irodai alkalmazottá minősítette át.

1945. január 4-én a Rector Magnificus 623-1944/45.R.sz.rendele-
tével Dr.KARDOS Tibor állami gimnáziumi rendes és egyetemi
magántanárt szolgálattételre Könyvtárunkhoz osztotta be.
- 1945.május 25-én a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter 3565-1945.
eln.sz.rendeletével a Rector Magnificus fenti rendeletét
folyó évi augusztus 31-ig terjedő hatállyal hagyta jóvá.
- 1945.január 30-án egyetemünk Rektora 653-1944/45.R.sz.rendeletével
BECK Mártát, szintén az elmenekült tisztviselők egyikének pótlására,
intézetünkben tiszteletdíjasként alkalmazta.Ugyancsak
653-1944/45.R.sz.rendeletével február 1-től irodai alkalmazot-
tá minősítette.Intézetünktől 1945.május 17-én megvált.
- 1945.március 7-én Dr.BÉKY Julia tiszteletdíjast egyetemünk Rektora
742-1944/45.R.sz.rendeletével irodai alkalmazottá minősítette.
Intézetünktől 1945.július 1-én eltávozott.
- 1945.június 1-én a Rector Magnificus 873-1944/45.R.sz.rendeletével
Dr.TEMESI Mihályné Dr.Tomanóczy Jolán okleveles gimnáziumi
tanárt irodai alkalmazottként felvette.
- 1945.július 7-én 1062-1944/45.R.sz.rektori rendelettel Dr.LITVÁNYI
László I.oszt.könyvtári segédőr szolgálattételre a jog- és
államtudományi kar könyvtárához kapott beosztást.

VI. A Könyvtár soproni hittudományi osztálya.

Egyetemünk soproni hittudományi osztályának könyvtára nem került ki olyan szerencsésen és épen a harcokból, mint intézetünk. Helyiségeinek ablakai és ajtóit mind megrongálódtak vagy betörték. A könyvek legnagyobb része ugyan épségben maradt, de sorrendjük a megrázkódtatások és dúlások következtében nem egy helyen felborult. A könyvek közül sok hiányzik, ezeket vagy eltűzelték, vagy elhordták. A könyvtár katalógusai sértetlenek, kivéve a folyóiratokét, amely teljesen hasznavehetetlenné vált.A kezelő tisztviselő, Dr.Ferdinánd István I.oszt.könyvtári segédőr helyén maradt.

Az osztály forgalmának adatai ezuttal hiányzanak, mert a dokumentumok a harcok közepette megsemmisültek.

Összesen 451 művel gyarapodott a tanév folyamán.Ebből 96 volt a vétel, 355 az ajándék.20 folyóiratot járattak, 16-ot vételként, 4-et ajándék gyanánt.

Pécs, 1945.szeptember 1.

Dr.Winis Nándor
mb.igazgató.